ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין סה.

מתני' פיסוס. סם המכשף המדבר משמיו מעלה את המת מן הארץ ומוציא לו בשמיו מתת זרועותיו ומדבר משמי מיישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר כפיו.** כדמפרש בגמרא [ע"ב] היה אחת ים שמה ידוע ומכניס ממנה עלם לתוך פיו והעלם מדבר מאליו על ידי כשפים: **הרי אלו בסקילה.**

מתני' [א]בעל אוב זה פיתום המדבר [ב]משחיו וידעוני זה המדבר בפיו הרי אלו בסקילה [ג]והנשאל בהם באזהרה: **גמ'** [ד]מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושייריה לידעוני ר' יוחנן אמר הואיל [ה]ושניהן בלאו אחד נאמרו ר"ל אמר ידעוני לפי שאין בו מעשה ור' יוחנן מאי שנא בעל אוב דנקט משום דפתח ביה קרא וריש לקיש מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר רב פפא חלוקין הן במיתה ור' יוחנן חלוקה דלאו שמה חלוקה [ו] דמיתה לא שמה חלוקה ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש אמר לך מתני' דכריתות ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה וריש לקיש נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה מעשה זוטא בעי מגדף מאי מעשה איכא עקימת שפתיו הוי מעשה בעל אוב מאי מעשה איכא הקשת זרועותיו הוי מעשה [ז]ואפילו לרבנן והתניא [ח] אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר"ל מאן תנא השתחואה ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר [ט]אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה כי קאמר ר"ל נמי לר"ע אבל לרבנן לא אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה אלא אמר עולא [י]במקטר לשד א"ל רבא מקטר לשד עובד עבודת כוכבים הוא אלא אמר רבא [יא]במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר חבר הוא אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה [יב]ת"ר [יג]חובר חבר [יד]אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי' נחשים ועקרבים אמר אביי [טו]הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע"ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב מתיב

והנשאל בהן. פ"ה בלאזהרה דלא תפנו ולזהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא כך וקשה דלמי אל תפנו לזהרה לנשאל מ"כ יהא בו כרת דכתיב בפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו' והכרתי אותה וי"ל מיפכא דלזהרה לנשאל מלא ימצא כך [טו] דכתיב בקרא בתריה שואל אוב וידעוני: **הואיל** ושניהם בל"או אחד נאמרו.

פ"ה שהלאוים מחלקים לחטאות דכתיב אשר לא תעשינה ומניך ליה מו הודע אליו ואף על גב דנפ"פ כלל גדול (שבת דף פט.) הוא דדרים רים לקים בשבגה עד שיבגב בלאו שבה ור' יוחנן ס"ל שגב בכרת אע"פ שהזיד בלאו מ"מ בלאוין תליא מילתא כיון דשכמן מפטם ופן דאיכא שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתובין שני לאוין כדי למייבו שני חטאות: **מאן** תנא השתחואה ר' עקיבא היא. תימה הא לא ממייב ר"ע במגדף אלא משום דכתיב כרת במקום קרבן כדתנן בספ"ק דכריתות (דף ז:) וא"כ בהשתחואה דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן ליפטר וכן ידעוני אליבא דר' יוחנן לר"ע אמאי מייב הא לא כתיב ביה כרת במקום קרבן וי"ל דר"ע אליבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא בעינן מעשה לדידכו אודו לי מיהת במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן א"נ כיון דחייב רחמנא במגדף ס"מ דבכל דוכתי לא בעי מעשה לענין קרבן כלל דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אליבא דר"ע לא חשיב מעשה הואיל ויצאו בלב כדלקמן ולר"ל אליבא דר"ע ממייביה אע"פ דלית בה מעשה רבה אלא זוטא: **יצא** מגדף **ובעל אוב מיבעי ליה.** בריש כריתות (דף ג.) משני חדא מתרתי נקט וליתני בעל אוב מגדף ליעטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת במקום קרבן אימא מודו ליה לר"ע קמ"ל ודלך הש"ם בכמה מקומות כן כדאשכחן בפ"ק דחולין (דף כב. ופס) ידו היימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כהוה בעיא אלבע ובסוף המודה (מנחות דף פב.) משני כדי נסבא ובסוף דם החטאת (זבחים דף צח. ופס) משני הכי ב' שינויי: **הואיל** וישנו בל"ב. פי' בקונטו' שאפי' מכרך הש"ם כל היום ואין לבו כלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכניסו בשם המיוחד אינו מייב ובקשה השתא השתחואה נמי ישנה בלב כדאמרינן (לעיל דף פא:) גבי תגדרכות אי לא קיבלה בתלונה לאו כלום הוא וי"ל מדכתיב גבי ניעוה (נחום א) ממך יצא חושב על ה' רעה דהיינו רבשקה שגידף שהיה שלומו של סנחריב מלך אשור וניעוה בארץ אשור ותלאו הכתוב במחשבה ולפי מאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה רבא) דנפתם עבודת כוכבים מלהבה ומיליאה מייב ניחא דאין תלויה בלב: יצאו

מתני' פיסוס. סם המכשף המדבר משמיו מעלה את המת מן הארץ ומוציא לו בשמיו מתת זרועותיו ומדבר משמי מיישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר כפיו.** כדמפרש בגמרא [ע"ב] היה אחת ים שמה ידוע ומכניס ממנה עלם לתוך פיו והעלם מדבר מאליו על ידי כשפים: **הרי אלו בסקילה.**

והנשאל בהם. שבא ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד כגון שאול: **באזהרה.** דלא תפנו אל האובות (שם יט). ואזהרה דמכשפים גופייהו מלא ימצא כך וגו' ומוכר חבר ושואל אוב וידעוני (דברים יח): **גמ'** בכריתות קא חשיב לכל כריתות שבתורה שחייבין עליהן על שגגתן חטאת ותנן (שם דף כ.) בעל אוב ולא תנא ידעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.** בלאו דלא תפנו אל האובות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מחלקין לחטאות דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה והיינו דברים שהן בלא תעשה ומניך ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אע"ג דכי עבד לחד מיניהו כאפי נפשיה מיחייב דהא לאו אחרייהו קאי לא תני להו לאחרייהו אתם דכי תניא אתם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דתנינן כדאמרינן אתם בריש דגמ' [ב] דפרכינן מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת אלכך לא מצי למתני ל"ז כריתות לחייבו ל"ז חטאות. והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטם שמן המשחה ופן משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על בשר אדם לא חייבו וכמתכתו לא מעשו כמוהו (שמות ל) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת דכתיב (שם) איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר וכרת מעמיו אמרי' אתם) דכי עביד להו בשוגג בהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש לקיש אמר ידעוני.** להכי לא תנינא לה לאתם משום דאפי' כי עביד לה כאפי נפשיה אלו בר קרבן הוא לפי שאין בו מעשה וחטאת אינה באה אלא על המעשה דכתיב) ועשה אחת מכל בעל אוב צריך להקיש גזרועותיו כדלקמן והקשת זרועותיו חשיב ליה מעשה אבל הכנסת העלם ידעוני אינו מדבר בשעת מעשה אלא לאחר המעשה שהוא בפיו מדבר העלם מאליו: **ורבי יוחנן.** דאמר ידעוני כאפי נפשיה בר קרבן הוא ואלו דשייריה משום דלא מיחייב תרתי עלייהו: **מאי שנא בעל אוב דנקט.** תנא דמתנייה ושייריה לידעוני ולא נקט ידעוני ושייריה לבעל אוב: **משום דפתח ביה קרא.** בכל דוכתי) אוב כתיב בריש: **תלוקין הן במיתה.** כספירים סקילתן תלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם כס [ויקרא כ] ולא כתיב וידעוני הלכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: **מ"ט לא אמר כריש לקיש.** דסבר ליה לגמרי מקרבן הא ולאו בעינן מעשה: **ר"ע היא.** דקא חשיב מגדף בההוא מנינא ופליגי דבנן עליה במגדף משום דאין בו מעשה הלכך לר' עקיבא מחייב עליה ולא שייריה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרייהו: **עקימת שפתיו.** שעוקמין ומנענענין [ד] כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי' עקימת שפתים ליכא: **ואפי' לרבנן.** קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיהה. כלומר מדלא פליגי דבנן עליה התם אלא במגדף אבל בבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב.** קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחואה.** לענין קרבן: **ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה.** רבה אלא מעשה זוטא: **כי אמר ריש לקיש.** דהקשת זרועותיו בבעל אוב הוי מעשה לר' עקיבא קאמר: **אי הכי.** מתני' דקתני התם [כריתות כ.] במילתא דרבנן יצא מגדף אינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין בו מעשה וגבי חטאת כתיב [במדבר טו] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי יצא מגדף ובעל אוב מבעיא ליה: **במקטר לשד.** בעל אוב דקתני בכריתות דמודו ביה רבנן בהכי עסקינן שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: **עובד עבודת כוכבים הוא.** ועובד עבודת כוכבים הא קתני לה התם [כריתות כ.]: ומשני **במקטר לחבר.** אינו מקטר לשם אלוהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחבר השדים לכאן: **חובר חבר הוא.** ואינו אלא בלאו: **והתורה אמרה חבר כגון זה בסקילה.** מירון הוא. מאחר שמחבר את השדים במזיד אמרה התורה שיהא בסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מביא קרבן דכי אמרי' חובר חבר אינו אלא בלאו דהתורה זה המחבר מיתת ובהמות נחשים ועקרבים למקום אחד ע"י לחשים: **אחד חבר גדול.** מאלף מיתת ובהמות גדולות: **חבר קטן.** מחבר שקצים ורמשים: **ואפי' נחשים ועקרבים.** לגרותן זה בזה או למקום מדבר אלא ימצאו בישוב וזיקן: **אסור.** וכגון שאין לבן אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: **הואיל וישנו בלב.** עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לברך השם שאפילו מברך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכניסו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב: מתיב

מסורת הש"ס

(א) [עי' תוספות מנחות נו. ד"ה קיטורת], (ב) כריתות ג [כל הסוגיא ע"ש], (ג) [נפיל סב. מוקפתא פ"י כריתות ג:], (ד) ג"ז שם בכריתות ג:, (ה) [כריתות כ:], (ו) [שם ג.], (ז) [ויקרא ד], (ח) [ויקרא יט, שם כ, דברים יח], (ט) [שעוקמן ומנענען רש"ש],

תורה אור השלם

1. וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים: דברים יח יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והנשאל בו' דכתיב בקרא. עיין עירובין יז ע"ב ובמורת חיים שם:

הגהות הב"ח

(א) נב"א דלאו שמה חלוקה חלוקה דמיתה:

לעזי רש"י

איישל"ה [אישל"א]. בית-השחי.

מוסף רש"י

לפי שאין בו מעשה. הילכך לאו בר קרבן הוא, אבל אוב יש בו מעשה שמנקש בזרועותיו ומדבר משמיו (כריתות ג:). חלוקין הן במיתה. ולי לאו העשם דלית ביה מעשה מיתתו מחלקן לחטאות, דהא חלוקין הן במיתות וה"ל למתניעהו לי הוה כר קרבן (שם). ר' עקיבא היא. דאמר מגדף מביא קרבן דלא בעינן מעשה (שם). נהי דלא בעי ר"ע מעשה רבה. מדקתני מגדף (שם). הוי מעשה ואפילו לרבנן. מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה וחזינן דמתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב, ש"מ דאפילו לרבנן חשיב מעשה (שם). אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה. דגבי חטאת כתיב ועשה אחת מכל מצות ה' (לעיל פג:). אלא אמר עולא. הכיני טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב, דלאו הקשת זרועותיו מייבי אלא במקטר לשד. לשר השדים (כריתות ג:). אחד חבר גדול. שמחבר חיות גדולות ומצמדן יחד (שם). חבר קטן. לחיות קטנות לותם ומחברן כנפשים יחד (שם). דצמיד זיבורא ועקרבא. אלא חשיבי ליקור ליתהן (שם). הואיל וישנו בלב. עיקר ליקורי מלוי ברוח ידע לבי דלא כלכך לבו דלא ברוח עיקר בלב אלא המתחוה לבו רוחן שמשתחוה לעבודת כוכבים. גליון, הואיל ישנו בלב, עיקר ליקורי בתחבנת הלב ולא כאן מעשה, ומה שמדבר אינו אלא משמיע ליקורי, אבל כפיפת קומתו היינו עיקר ליקורי, דאילו היה מדבר מתקבל עבודת כוכבים אלא שהתחוה לא מחייב, דלאו עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב (שם).

עין משפט נר מצוה

קעא א מיי' פ"ו מהל' ע"ז הלי' ח ב ופי"ח הלכה יד סמג לאוין לא טור י"ד סימן קעט:
קעב ב מיי' שם פי"ח הלי' יד סמג שם:
קעג ג מיי' שם פי"ו הלכה כ:
קעד ד מיי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ב והלכה ד:
קעה ה מיי' שם פי"ז הלכה ח:
קעו ו ז מיי' פ"ו מהל' ע"ז הלכה ח [טוש"ע י"ד סי' קפט סעי' יט]:
קעז ח מיי' שם פי"ח הלכה י סמג לאוין כד טוש"ע י"ד סימן קעט סעיף ה:
קעח ט שם סעיף ז וכפירוש רש"י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com